

Verskil in loonontwikkeling markt en overheid klein ondanks nullijn

In de jaren 2011-2014 is de groei van het beschikbare budget voor lonen en arbeidsvoorwaarden bij de overheid beperkt. In de reguliere referentiesystematiek wordt de budgetaanpassing bepaald door de contractloonontwikkeling van de marktsector, de verandering van de sociale lasten van bedrijven en het vastgestelde budget voor de ontwikkeling van de incidentele lonen. De nullijn in 2011-2014 betekende dat niet werd gecompenseerd voor de contractloontijding in de marktsector. (a)

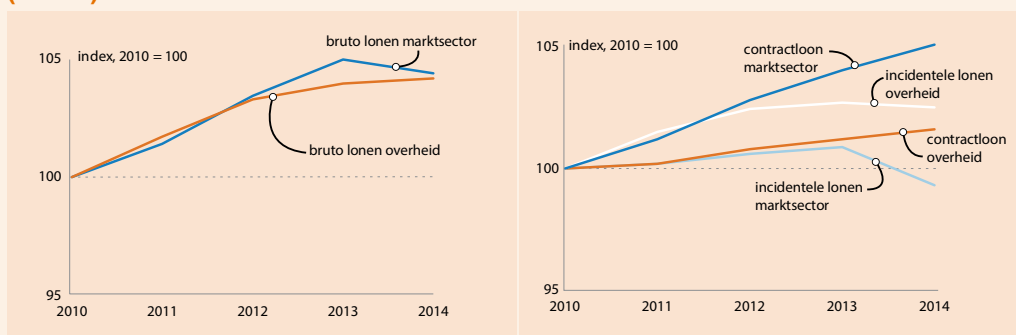
De beperking heeft geleid tot een gematigder groei van de contractlonen bij de overheid ten opzichte van de marktsector. De contractlonen vormen het deel van de lonen dat via het cao-overleg tot stand komt. Per overeengekomen uur namen deze bij de overheid in de periode 2011-2014 cumulatief toe met 1,6% tegenover een stijging van 5,1% bij de marktsector.

Een sterkere groei van de incidentele lonen bij de overheid heeft de lagere contractloonontwikkeling gecompenseerd. De incidentele lonen bij de overheid stegen in de jaren 2011-2014 cumulatief met 2,5%, terwijl in de marktsector sprake was van een daling van 0,7%. De incidentele lonen worden bepaald door afspraken tussen individuele werkgevers en werknemers en door de dynamiek op de arbeidsmarkt. In de marktsector zijn de bijzondere beloningen in deze periode versoberd, door de beperkte economische groei. Bij de overheid hebben arbeidsmarktomstandigheden - zoals lage instroom van werknemers en een doorstroming naar hogere functies - voor hogere incidentele lonen gezorgd. Daarnaast is het aandeel van werknemers met een flexibel dienstverband in de marktsector sneller gestegen dan bij de overheid, wat in macro-economische berekeningen een drukkend effect heeft op de lonen.(b)

De ontwikkeling van de bruto lonen bleef bij de overheid nauwelijks achter bij die in de marktsector, ondanks de beperking van het budget. Het verschil was in 2011-2014 cumulatief 0,2%. Anders dan in het verleden (c) is de lagere contractloonontwikkeling in deze periode direct en vrijwel volledig gecompenseerd door hogere incidentele lonen. Lang niet alle ambtenaren zijn gecompenseerd; de incidentele loontijding gold voor slechts een deel van de werknemers. De beperking van het loonbudget is waarschijnlijk opgevangen door minder arbeidsvolume en bezuinigingen op andere apparaatskosten.

De komende jaren is de contractloonontwikkeling bij de overheid in lijn met die van de marktsector, de loonvoetontwikkeling in de periode 2011-2014 en het afgesloten loonakkoord in 2015 en 2016 geven geen aanleiding te veronderstellen dat er nog een inhaaleffect zal plaatsvinden. In 2016 zijn de contractlonen wel hoger, maar dit is mogelijk door lagere pensioenpremies en kan in de toekomst tot lagere pensioenuitkeringen leiden.

Verskil loonontwikkeling klein (links) door verschuiving incidentele en contractlonen (rechts).

Bron: CBS ([link](#)).

(a) Dit is het algemene beeld, waarbij de positie van rijksambtenaren als uitgangspunt is genomen. Voor specifieke onderdelen van de overheid (bijvoorbeeld decentrale overheden) kan de situatie anders zijn.

(b) Het samenstellingseffect zou ook een rol kunnen spelen. Dit is geschat op basis van de verandering van de aandelen van verschillende groepen werknemers in een bedrijfstak. Werknemers zijn onderscheiden naar leeftijd, onderwijsniveau, geslacht en het hebben van een vast of flexibel dienstverband. Het geschatte samenstellingseffect is voor de overheid en de marktsector even groot.

(c) Zeilstra, A. en A. Elbourne, 2014, Follow the leader? Public and private wages in the Netherlands, CPB Discussion paper 274 ([link](#)).